

Hemşirelik Yüksekokulu Öğrencilerinin Sınav Kaygısı Düzeyleri ve Bunu Etkileyen Etmenler (*)

The Test Anxiety Level and Effecting Factors of the School of Nursing Students

Funda BÜYÜKYILMAZ**, Türkinaz AŞTI***, Ebru ÇAKMAK****

İletişim / Correspondence: Funda Büyükyılmaz Adres / Address: İ.Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu, Abide-i Hürriyet Cad. 34381 Şişli/İST Tel: 0212 440 00 00/27086 Faks: 0212 224 49 90 E-mail: fundabuyukyilmaz@hotmail.com

ÖZ

Amaç: Bu araştırma; hemşirelik öğrencilerinin sınav kaygısı düzeylerini ve bunu etkileyen etmenleri belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak planlandı.

Yöntem: Araştırmanın evrenini 2006-2007 öğretim yılında bir Hemşirelik Yüksekokulu'nda öğrenim gören öğrenciler oluşturdu (n=482). Araştırmanın örneklemini, kredisi en fazla olan uygulamalı ders alan, çalışmaya katılmaya istekli olan öğrenciler oluşturdu (n=385). Araştırmada; öğrencilerin bireysel özelliklerini ve sınav kaygısı düzeylerini etkileyebilecek etmenleri içeren "Bilgi Formu", Baltaş A. tarafından geliştirilen "Sınav Kaygısı Ölçeği" kullanıldı. Veriler bu derslerin bitirme sınavlarından 10-20dk. önce araştırmacılar tarafından toplandı. Verilerin değerlendirilmesinde sayısal ve yüzdeler dağılımlar, korelasyon katsayıları, varyans analizi ve Post-Hoc önemlilik testleri kullanıldı.

Bulgular: Öğrencilerin bireysel özellikleri ve sınav kaygısı puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken; eğitimle ilgili kaygı veren durumlarla başetmede kendisini oldukça yetersiz ya da yetersiz bulan, sınavdan başarılı olmak isteyen, çalışma ortamının sınav başarısını etkilediğini düşünen öğrencilerin sınav kaygısı puanlarının yüksek olduğu görüldü ve istatistiksel açıdan ileri derecede anlamlı bir fark olduğu saptandı (p≤0.01).

Sonuç: Araştırma bulgularımız, bir hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin sınav kaygısı düzeylerini göstermektedir. Öğrencilerin sınav kaygısı puanları değerlendirildiğinde; sınavlara gereğinden çok daha fazla değer verdikleri ve sınav öncesi heyecanlandıkları; bunu etkileyen etmenlerle başetme düzeyleri arttıkça kaygı puanlarının düştüğü saptandı. Bu bulguların hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin sınav kaygılarını kontrol etmede bir rehber olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik Yüksekokulu öğrencisi, sınav kaygısı, etkileyen etmenler.

ABSTRACT

Purpose: This descriptive study is aimed to describe test anxiety level and the effecting factors of nursing students.

Method: This study was conducted to the undergraduate students in the School of Nursing students in the academic year of 2006-2007 (n=482). The study sample is consisted by the students who take highest credits lesson and who is keen on attending to the study (n=385). Data were collected by using the Information Form that was included in individual, effecting factors and the Test-Anxiety Scale that was prepared Baltaş A. The questionnaires were applied before 10-20 minutes of the final exams. Numerical and percentile distributions, correlation coefficients, variance and Post-Hoc test were applied to analyse the data.

Results: Between the individual factors and the test-anxiety scores of students were not found statically significant. Furthermore statistically significant differences were found between students' who were not successful of use coping strategies, want to success their exam, thought that environment effects and test-anxiety score (p≤0.01).

Conclusion: Our research findings determine the text anxiety scores of nursing students. Consequently, when the test-anxiety score of students is evaluated, results are appointed like this; students give more value for the exams, get excited before the exam and when they use the increase coping strategies of effecting factors; their anxiety score becomes lower. It is expected that the data obtained will be guide for controlling text anxiety of nursing students.

Key Words: Nursing students, test anxiety level, effecting factors.

* 6. Ulusal Hemşirelik Öğrencileri Kongresi (Uluslararası Katılımlı)'nde poster bildirisi olarak sunulmuştur (İstanbul, 26-29 Haziran 2007),

** Bil. Uzm. İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu, *** Prof. Dr. İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu, **** İstanbul Üniversitesi Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu 4. sınıf Öğrencisi

GİRİŞ

Temel duygulardan birisi olan kaygı; kişi duygusal ya da fiziksel baskı altındayken ortaya çıkan bir yanıttır. Kaygı üzüntü, sıkıntı, korku, başarısızlık duygusu, acizlik sonucu bilememe ve yargılanma gibi bir ya da birçok heyecanı içerebilir. Genel olarak insanlar kaygıyı, gelecek ile ilgili karamsarlık, başarısızlık, endişe, umutsuzluk, karışıklık duygularıyla dile getirirler (Öner ve Le Compte 1985).

Kaygı, Spielberg'e göre sürekli ve durumluk olmak üzere iki biçimde ele alınır. *Sürekli kaygı*, bireyin içinde bulunduğu durumları genellikle stresli olarak algılama ve yorumlaması olarak belirtilmektedir. *Durumluk kaygı ise*, bireyin içinde bulunduğu baskılı durumdan dolayı hissettiği subjektif korku olduğu; stresin yoğun olarak yaşandığı zamanlarda durumluk kaygı düzeyinde yükselme, stres ortadan kalkınca düşme olduğu bildirilmektedir (Adana ve Kaya 2005; Öner ve Le Compte 1985). Özellikle öğrencilerin sınavlara ilişkin hissettiği olumsuz sonuç beklentisi önemli bir durumluluk kaygı örneğidir. Bu bağlamda sınav kaygısı; sınavlarda/testlerde ya da diğer formal değerlendirme becerilerinde zayıf performansla yol açan korku ve bunun sonucunda öğrencinin sınav anında potansiyelini tam olarak ortaya koyamaması olarak tanımlanmaktadır (Adana ve Kaya 2005; Hong 1999; Kapıkıran 2002). Literatürde; eğitmen, aile, arkadaş yaklaşımı, derse/mesleğe olan ilgi, çalışma ve sınav ortamı, sorunlarla baş edebilme becerisinin sınav kaygısına neden olabileceği belirtilmektedir. Bu kaygı durumu da; öğrencinin dikkatini sınava yoğunlaştıramamasına, potansiyelini kullanamamasına ve istenmeyen/ beklenmeyen akademik başarı sonucuna neden olmaktadır (Ergene 1999; Hong 1999, Çam, Khorsid ve Altuğ Özsoy 1998). Çam ve ark. (1998)'nın hemşirelik öğrencilerinin bir üniversite öğrencisi olarak yaşadıkları sorunların yanı sıra; teorik ve klinik eğitim yükünün fazla olması nedeniyle daha fazla kaygı yaşadıklarını belirtmektedir. Ayrıca Kapıkıran (2002), Çakmak ve

Hevedanlı (2005) üniversite öğrencilerinin sınav kaygısı ile ilgili çalışmalarında; kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla sınav kaygısı yaşadığını belirtmektedir.

Bu bilgiler ışığında araştırma; hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin sınav kaygılarının ve bu durumu etkileyen faktörlerin belirlenmesi amacıyla tanımlayıcı olarak planlandı. Araştırmaya yön veren sorular ise;

-Hemşirelik Yüksekokulu öğrencilerinin sınav kaygısı düzeyleri nedir?

-Hemşirelik Yüksekokulu öğrencilerinin sınav kaygılarını etkileyen faktörler nelerdir?

-Hemşirelik Yüksekokulu öğrencilerinin bireysel özellikleri, sınav kaygısını etkileyen faktörler ve sınav kaygısı düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır? olarak belirlenmiştir.

YÖNTEM

Araştırmanın evrenini; 2006-2007 öğretim yılında bir Hemşirelik Yüksekokulu'nda öğrenim gören öğrenciler oluşturdu (n=482). Araştırmanın örneklemini ise; araştırmanın amacı açıklanarak bilgilendirme sonrası araştırmaya katılım için izin alınan, kredisi en fazla olan uygulamalı ders alan öğrenciler oluşturdu (n=385).

Araştırma verilerinin elde edildiği kurum müdürlüğüne çalışmanın amaç ve kapsamını içeren bilgi formu ile yazılı başvuruda bulunularak izin alındı, çalışma bu tarihten sonra başlatıldı.

Veri Toplama Araçları:

Öğrenci Bilgi Formu: Literatür ışığında ve uzman görüşüne başvurularak geliştirilen Öğrenci Bilgi Formu'nda; öğrencilerin yaşı, cinsiyeti, sınıfı, mezun oldukları lise, şu an yaşadıkları yer, gelir durumu gibi bireysel özellikler ile; mesleği seçmedeki isteklilik/isteksizlik durumu, Ağırlıklı Not Ortalamaları (AGNO), başarısız olunan ders varlığı/yokluğu, eğitimle ilgili kaygı veren durumla başedebilme durumu, baş etmede kullanılan yöntem, çalışma ortamının sınav başarısına

etkisi, çalışma odası varlığı/yokluğu, hedeflenen pozisyonun sınav kaygısına etkisi, sınava çalışma durumu ve düşüncesi gibi sınav kaygısını etkileyecek etmenleri içeren bilgilere yer verildi (Adana ve Kaya 2005; Çakmak ve Hevedanlı 2005; Çam ve ark 1998; Kapıkıran 2002; Sansgiry ve Sail 2006).

Verilerin Toplanması ve Değerlendirilmesi: Veriler kredisi yüksek olan uygulamalı derslerin bitirme sınavlarından 10-20dk. önce araştırmacılar tarafından toplandı. Veriler SPSS 10.0 (Statistical Package for Social Science for Windows) paket programında sayısal ve yüzdelerle dağılımlar, korelasyon katsayıları, varyans analizi ve Post-Hoc önemlilik testleri kullanılarak analiz edildi.

BULGULAR

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin; yaş ortalamasının 20.45 ± 1.59 olduğu, büyük bir çoğunluğunun 1.sınıf (%31.9), genel lise mezunu olduğu (%33.8), şu an akraba/arkadaş/aile ile beraber evde yaşadığı (%54.3) ve gelirlerinin giderlerini karşıladığı (%73.8) belirlendi (Tablo 2). Öğrencilerin sınav kaygısını etkileyebilecek etmenlerin dağılımı incelendiğinde; AGNO ortalamasının 2.84 ± 0.53 olduğu, büyük bir çoğunluğunun mesleği isteyerek seçtiği (%70.4), başarısız dersi olmadığı (%79.7), eğitimle ilgili kaygı ile baş etmede kendilerini “kısmen yeterli” gördüğü (%43.1), kaygı ile baş etme yöntemlerini kullandığı (%67.5), çalışma ortamının sınav kaygısını etkilediğini düşündüğü (%91.4), çalışma odasının olmadığı (%98.4), hedeflenen pozisyonun sınav kaygısını etkilediği (%91.7), sınava yetersiz çalıştığı (%58.7) ve genel olarak sınavdan geçecek kadar puan almak istediği ve bu yüzden kaygı duymadığı (%36.4) belirlendi (Tablo 3). Öğrencilerin SKÖ’ den en yüksek puanı genel sınav kaygısı bölümünün aldığı ve puan ortalamalarının ise; 4.13 ± 1.77 olduğu belirlendi (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin Sınav Kaygısı Puanlarının Dağılımı (N=385)

Sınav Kaygısı Ölçeği Grupları	Ölçeğin Potansiyel Puan Dağılımı	Min-Max	X±SS
Başkalarının görüşü ile ilgili endişeler	0-8	1-5	3.03 ± 0.89
Kendini değerlendirme ile ilgili endişeler	0-7	0-4	2.23 ± 0.97
Gelecekle ilgili endişeler	0-6	1-6	3.66 ± 2.01
Yeterince hazırlanamama ile ilgili endişeler	0-6	0-6	3.88 ± 1.63
Bedensel tepkiler	0-7	0-6	3.75 ± 1.32
Zihinsel tepkiler	0-10	0-7	4.03 ± 1.44
Genel sınav kaygısı	0-6	0-6	4.13 ± 1.77

Bireysel özellikler (yaş ortalaması, sınıf, mezun olunan okul, yaşanılan yer ve gelir durumu) ile sınav kaygısı puan ortalaması arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark saptanmadı (Tablo 2).

Öğrencilerin sınav kaygısını etkileyebilecek durumlardan mesleği seçme durumu, AGNO ortalaması, başarısız olunan ders varlığı/yokluğu, eğitimle ilgili kaygı veren durumlarda kullanılan yöntem varlığı/yokluğu, çalışma odasının varlığı/yokluğu, hedeflenen pozisyonun sınav kaygısına etkisi, sınava çalışma durumu ile sınav kaygısı puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark saptanmadı. Ancak eğitimle ilgili kaygı veren bir durumda kendisini “oldukça yetersiz” ve “yetersiz” bulan öğrencilerin sınav kaygısı puan ortalamalarının; “kısmen yeterli”, “yeterli”, “oldukça yeterli” bulan öğrencilere göre daha yüksek olduğu saptandı ve bu farkın istatistiksel açıdan ileri derecede anlamlı olduğu belirlendi ($p \leq 0.01$). Ayrıca çalışma ortamının sınav kaygısını etkilediğini düşünen öğrencilerin sınav kaygısı puan ortalamalarının, bu ortamın etkili olmadığını düşünen gruba göre daha yüksek olduğu saptandı ve bu farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu belirlendi ($p \leq 0.05$). Benzer şekilde

sınavdan geçecek kadar not almak isteyen öğrencilerin sınav kaygısı puan ortalamalarının, aldığı notun önemli olmadığını düşünen gruba göre daha yüksek olduğu saptandı ve bu farkın istatistiksel açıdan ileri derecede anlamlı olduğu belirlendi ($p \leq 0.01$) (Tablo 3).

Öğrencilerin eğitimle ilgili kaygı veren durumlarla baş etmede kullandıkları yöntemlerin dağılımı incelendiğinde; en yüksek oranda “olumlu düşünme (%44.2)”, “uyku düzenine önem verme (%31.9)” ve “müzik dinleme, kitap okuma, TV izleme (%31.4)” gibi uygulamaları tercih ettikleri saptandı (Tablo 4).

Tablo 2. Öğrencilerin Bireysel Özelliklerine Göre Genel Sınav Kaygısı Puanlarının Dağılımı (N=385)

BİREYSEL ÖZELLİKLER	n	%	Genel Sınav Kaygısı (X±SS)	F, p
Yaş ortalaması	20.45±1.59			r= -0.07 p= 0.22
Sınıf	123	31.9	3.97±1.85	F= 1.78 p= 0.15
1	77	20	4.53±1.47	
2	94	24.4	4.09±1.77	
3	91	23.6	4.03±1.86	
4				
Mezun olduğu okul	130	33.8	4.23±1.63	F= 1.14 p= 0.34
Genel Lise	28	7.3	3.71±1.92	
Meslek Lisesi	102	26.5	3.97±1.85	
Anadolu/Fen Lisesi	121	31.4	4.27±1.79	
Y. Dil Ağırlıklı Lise	4	1	3.25±2.50	
Şuan yaşanılan yer	176	45.7	4.28±1.65	t= 1.53 p=0.12
Yurt	209	54.3	4.00±1.86	
Gelir durumu	284	73.8	4.16±1.77	F= 1.88 p= 0.15
Gelir-gider dengeli	94	24.4	4.11±1.77	
Gelir-giderden az	7	1.8	2.86±1.68	

Tablo 3. Öğrencilerin Sınav Kaygılarını Etkileyebilecek Durumlara Göre Genel Sınav Kaygısı Puanlarının Dağılımı (N=385)

Öğrencilerin Sınav Kaygısını Etkileyebilecek Durumlar	n	%	Genel Sınav Kaygısı (X±SS)	F, p
Ağırlıklı Not Ortalaması (AGNO)*	2.84±0.53			r=0.07 p= 0.23
Mesleği seçme durumu	271	70.4	4.06±1.77	t= 1.23 p= 0.22
İsteyerek	114	29.6	4.30±1.76	
Başarısız olunan ders	78	20.3	4.32±1.75	t= 1.08 p= 0.28
Var	307	79.7	4.08±1.78	
Eğitimle ilgili kaygı ile baş etme durumu	29	7.5	4.69±1.36	F= 6.06 p= 0.00*
Oldukça yetersiz	48	12.5	4.75±1.25	
Yetersiz	166	43.1	4.29±1.69	
Kısmen yeterli	127	33	3.64±1.95	
Yeterli	15	3.9	3.33±2.02	
Eğitimle ilgili kaygı ile baş etme durumunda kullanılan yöntem	260	67.5	4.15±1.78	t= 0.36 p= 0.72
Var	125	32.5	4.08±1.75	
Çalışma ortamının sınav kaygısını etkileme durumu	352	91.4	4.18±1.76	t= 2.20 p= 0.03**
Etkiler	32	8.3	3.47±1.78	
Çalışma odasının varlığı	6	1.6	3.50±1.38	t= 0.87 p= 0.38
Var	379	98.4	4.14±1.78	
Gelecekte hedeflenen pozisyonun sınav kaygısını etkileme durumu	353	91.7	4.17±1.74	t= 1.44 p= 0.16
Etkiler	32	8.3	3.62±2.09	
Bu sınava çalışma durumu	159	41.3	3.95±1.89	t= 1.65 p= 0.10
Yetersiz	226	58.7	4.25±1.68	
Diğer	245	63.6	4.53±1.45	t= 5.65 p= 0.00*
Sınavdan geçecek kadar not almak isterim, kaygı duymam	140	36.4	3.42±2.04	

*1. sınıf öğrencileri ve bu bölümü yanıtlayan 5 öğrenci değerlendirilememiştir. * $p \leq 0.01$, ** $p \leq 0.05$

Tablo 4. Eğitimde Kaygı ile Baş Etme Durumunda Kullanılan Yöntemlerin Dağılımı (N=385)

Yöntem*	n	%
Derin solunum egzersizi	97	25.2
Gevşeme teknikleri	59	15.3
Müzik dinleme, kitap okuma, TV izleme	121	31.4
Olumlu düşünme	170	44.2
Beslenmeye önem verme	56	14.5
Uyku düzenine önem verme	123	31.9
Dua etme	6	1.6

*Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

TARTIŞMA

Öğrencilerin ölçek değerlendirme cetveline göre sınav kaygısı puanları (4.13 ± 1.77) göz önüne alındığında; sınavlara gereğinden çok daha fazla değer verdikleri ve sınav öncesi heyecanlandıkları, bunu etkileyen etmenlerle baş etme düzeyleri arttıkça kaygı puanlarının düştüğü belirlenmektedir. Benzer şekilde Hong (1999), ekonomi bölümünde okuyan öğrencilerin istatistik dersi bitirme sınavı öncesi kaygı puanlarının da yüksek olduğunu belirtmektedir.

Öğrencilerin yaş ortalamaları ve başarı düzeyleri (AGNO ortalamaları) ile sınav kaygıları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmamıştır. Bu çalışma bulgusundan farklı olarak; Çam ve ark. (1998)'nin hemşirelik yüksekokulunda, Sansgiry ve Sail (2006) eczacılık bölümünde ve Kapıkıran (2002) üniversitede okuyan öğrencilerin; yaşları ve sınıfları ilerledikçe, başarı durumları arttıkça sınav kaygılarının azaldığını belirtmektedir.

Ayrıca mesleği isteyerek seçen, başarısız olduğu dersi olmayan, eğitimle ilgili kaygı veren durumlarla “yeterli”, “oldukça yeterli” ölçüde baş edebildiğini düşünen öğrencilerin sınav kaygısı puanları da düşük bulunması; mesleğine önem veren öğrencilerin eğitime de daha fazla önem vermesi, odaklanması şeklinde açıklanabilir. Çam ve ark. (1998), Kapıkıran (2002) başarısını “iyi” olarak algılayan öğrencilerin sınav kaygısı puan ortalamalarının daha düşük olduğunu belirtmektedir.

Evde yaşayan, sınav ortamının önemli olduğunu düşünen ve çalışma odası olan öğrencilerin sınav kaygısı puanlarının daha düşük olması; düzenli bir ortamda yaşayan ve verimli çalışma ortamına sahip olunmasının olumlu etkileri olarak düşünülebilir. Ancak; örneklem kapsamındaki öğrenciler; sınava “oldukça yetersiz/yetersiz” çalıştıklarını ve büyük bir çoğunluğun (%63.6) dersi geçecek kadar not almak isteyip kaygı duymadıklarını belirterek SKÖ yüksek puan almaları da beklenen/karşılaşılan bir sonuç değildir. Benzer şekilde Tulum (2001), hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin çalışma alışkanlıkları ve tutumlarından beklenenin altında puan aldıklarını, öğrencilerin sınıfları ilerledikçe çalışma alışkanlıkları ve tutum puanlarının düştüğünü, mesleği isteyerek seçme durumunun çalışma alışkanlık ve tutumlarını etkilediğini belirtmektedir. Oysaki, yapılan çalışmalarda sınava çalışma durumu arttıkça, sınav öncesi heyecanın ve kaygının azalarak akademik başarının arttığı belirtilmektedir (Cassady 2004; Çakmak ve Hevedanlı 2005; Hong 1999).

Çalışmamız kapsamındaki öğrencilerin; eğitimle ilgili kaygı veren durumlarla “olumlu düşünme, uyku düzenine önem verme ve müzik dinleme, kitap okuma, TV izleme” gibi uygulamaları tercih ettikleri saptandı. Sansgiry ve Sail (2006)'in çalışmasında ise; eczacılık bölümünde okuyan öğrencilerin en yüksek oranda “sınav kaygısını aile (%39.35) ve sınıf arkadaşları (%33.17) ile paylaşma ve olumlu düşünme (%32.64)” yöntemlerini tercih ettiklerini belirtmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma; yalnızca örneklem kapsamına alınan bir hemşirelik yüksekokulu öğrencilerinin sınav kaygısı düzeyleri ve bunu etkileyen etmenlerin sonuçlarını göstermektedir. Bu sonuçlar doğrultusunda;

-Araştırma sonuçlarının genellenebilmesi için, daha geniş ve farklı örneklerde yapılarak; bu sonuçların okul danışmanlık ve rehberlik çalışmalarında kullanılması,

-Sınav kaygısının anlaşılması ve kontrol edilebilmesi için gerekli eğitimlerin planlanarak uygulanması,

-İleri çalışmalarda durumluk kaygının fizyolojik bulgularına da yer verilmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

Adana, F., Kaya, N. (2005). Lise öğrencilerinin sınav kaygısı düzeyi üzerine sınav kaygısı ile başa çıkma eğitiminin etkisi. *Kriz Dergisi*, 13(2): 35-42.

Baltaş, A., Baltas, Z. (1987). *Stres ve Başa Çıkma Yolları*, 3.Baskı, Remzi Kitapevi, İstanbul.

Cassady, J. (2004). The influence of cognitive test anxiety across the learning-testing cycle. *Learning and Instruction*, 14: 569-592.

Çakmak, Ö., Hevedanlı, M. (2005). Eğitim ve Fen-Edebiyat Fakülteleri biyoloji bölümü öğrencilerinin kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(14): 115-127.

Çam, O., Khorshid, L., Altuğ Özsoy, S. (1998). Öğrencilerin çalışma davranışı, sınav kaygısı ve benlik saygısının başarı düzeyine etkisinin incelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 14(3): 243-255.

Ergene, T. (1999). Sınav kaygısı ile başa çıkma programlarının etkililiği: Bir meta analitik inceleme. http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/tez_ozetleri/tuncay.html (15.04.2007)

Hong, E. (1999). Test anxiety, perceived test difficulty, and test performance: Temporal patterns of their effects. *Learning and Individual Differences*, 11(4): 431-447.

Kapıkıran, Ş. (2002). Üniversite öğrencilerinin sınav kaygısının bazı psiko-sosyal değişkenlerle ilişkisi üzerine bir inceleme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(11): 34-43.

Öner, N., Le Compte, A. (1985). *Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı*. Boğaziçi Üniversitesi Matbaası, İstanbul.

Sansgiry, S., Sail, K. (2006). Effect of students' perceptions of course load on test anxiety. *American Journal of Pharmaceutical Education*, 70(2): 1-6.

Tulum, Y. (2001). Hemşirelik öğrencilerinin ders çalışma alışkanlıkları ve tutumları. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, 35-52.